

სახალხო გამაცემი

ც 30 ბ ი.

(პოლ ბურჯესი).

ქალბატონ ღიიუეს გამოელვიდა. მას მღელვარება ეტყობოდა. დღევანდელმა დღემ სრულიად უნდა გარდავ ქმნას მისი ცხოვრება.

სწორედ ორი წელი შესრულდა მას შემდეგ, რაც ქმარი დაჲკარგა. ჯერ კიდევ ახალგაზრდა, ვექილობის კარიერის აღყვავებაში მყოფი, მომავლიდან ბევრის მომლოდინე, გახდა ავად ფილტვების ანთებით და სამუდამოდ გამოესალმა ოც-დაცამეტის წლის ცოლს.

ექვსი კვირის წინად გარდაცვლილი ქმრის ამხანაგმა უორუ ფუკომ, ქმარზედ არა ნაკლებ სახელგანთქმულმა ვექილმა, გადასწყვიტა ახალგაზრდა ქვრივისათვის ეთქვა:

— მე უკვე დიდი ხანია ვატარებ გულში თქვენდამი გრძნობას, რომლის ნამდვილი მნიშვნელობა გავიგე მხოლოდ ჩვენი საბრალო პიერის გარდაცვალების შემდეგ, როდესაც თქვენ თავისუფალი გახდით... მე მგონია, დაგიმტკიცეთ ჩემი პატივი და თაყვანის ცემა დუშილით, რომელსაც დიდი ხნის განმავლობაში ვიცავდი. ეხლა შემძლია გამოგიტყდეთ, რომ მხოლოდ თქვენ იყავით მიზეზი ჩემი მარტოხელობისა. თქვენდამი გრძნობისათვის არ შევირთო ცოლი, თქვენ ხანში მყოფს, უფლება გაქვთ, შეიძლება ითქვას, ვალდებულიცა ხართ, აღადგინოთ დარღვეული კერა. ამით თქვენ არ ლალატობთ წარსულს, რადგანაც ეპყრობით მას, როგორც უკვე შესრულებულს, საგულჩილო კრძალვით; მაგრამ ეს არ ნიშავს აწყობს შერიგებას და მომავალზე ფიქრის უარყოფას. შემიძლია იმედი ვიქრნიო, რომ თუ რედესმე გადასწყვეტთ ახალი

ცხოვრების დაწყებას, გაიხსნებთ ახლო მყოფ გულწრფელ ერთ-გულ მეგობარს, რომელიც მუდამ იმაზე ჰყიქრობს, რომ შემოგწიროს თავისი სიცოცხლე?.. ომ, როგორ მიყვარხართ!.. დღეს პირველად ვბედავ თქვენ წინაშე ჩემი გრძნობის სიტყვით გამოთქმას!.. საქართვისა ერთი თქვენი სიტყვა, რათა არასოდეს არ გავიმეორო იგი... მაგრამ, ნუ წარმოსთქვამა მას; ნუ დამიკარგვეთ იმედს, რომ თქვენ ჯერ მოიფიქრებთ ჩემ წინადადებას... ნამდვილი სიყვარული, ისეთი რომლითაც თქვენ მიყვარხართ ღირსია ლმობიერებისა. ნუ უარპყოფთ მას ეხლავე...

— ახალი, ცხოვრება დავიწყო? — აღელვებულის ხმით გაიმეორა ქალბატონმა ლიქემ უორუ ფუკოს სიტყვები და თან თვალები დახარა, ამ წინადადებამ გულის სილომედე შეაშფოთა იგი. მას ვერ მოეხერხებინა პირდაპირი პასუხის თქმა. ძალა არ შესწევდა ეთქვა უარი, რომლისაც ფუკოს ეგრე ეშინოდა, ვერც თანხმობა გამოეცხადებინა; ამას კი თხოვლობდნენ დაუყონებლივ პირველ წუთიდანვე.

— ახალი ცხოვრება დავიწყო?... არა, ჩემი ცხოვრების განახლება შეუძლებელია! — წარმოსთქვა მან ბოლოს გულახლიად და სევდით შეხედა თვალებში ფუკოს, — თქვენ ლაპარაკობთ უფლებაზე, ვალდებულებაზე... მე ვიცი მხოლოდ ერთი უფლება: უფლება, რომელიც ჩემ შესახებ აქვს ჩემ შეიღებს; ერთი ვალდებულება — ჩემი მოვალეობა შევიღებისადმი.

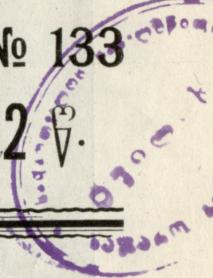
— მაგრამ, განა თქვენ არ იცით, რომ მეც მიყვარს თქვენი სამი ბავშვი? — უპასუხა ფუკომ, — და ვინ უნდა გაუწიოს მათ მამობა, თუ არ გარდაცვლილი მამის სიყრმის ამხა-

ს ურათისი და და და

გაზეთის № 758

დამაცემის № 133

გვირა, 25 ნოემბერი 1912 წ.

ნაგმა, რომელიც უკელაზე უკედ იცნობდა მას, რომელიც უეგუმა ის შეხედულებას, გემოვნებას, ქალი შვილისა და ვაჟების შესახებ „პლანებს“? ნუ თუ თქვენ თითონ არა გრძნობთ ამას, კატრინ?

უეგელია, ქალბატონ ლიქეს მღელვარებამ გასცა იმის ფარული გულის თქმა თანხმობისა, თორემ ფუკო ვერ შევბეჭდა ქალს სახელით მიმართვას, თუმცა ეს სახელი წარმოთქმული იმ ღრმა პატივისცემით და სიყვარულით, რომელსაც გრძნობდა იგი ქალისადმი. ხელები მოუჭირა მის აკანკალებულ თითებს; ქალბატონი ლიქე ამ ეწინაღმდეგებოდა. ფუკოს ხმას მეტი სინაზე და ვერება დაეტყო.

— გნებავთ, რომ მე გაუწიო მათ მამობა?... გსურთ თუ არა ჩემი ქრმობა?...

— თავი დამანებეთ! — დაიკვნესა ქალმა და ხელები გამოსტაცა. — ნულარ მეტყვით... ასეთი სიტყვებით ძლიერ ტანჯვას მაყენებთ... გონება მერევა, ჩემი აღარა მესმის რა... ველარ ვერკვევი ჩემ გრძნობებში, — დაუმატა მან, შემკრთალმა ფუკოს ბრალი არ არის. გიმეორებთ, ამ წუთას მე აზროვნება დამეტშო... შემდეგ ში ჩვენ განვაახლებთ ამაზე ბაასს... ეხლა კი — არ შემიძლია!

— რომდენიც გენებოთ. დაუცდი თქვენ გადაწყვეტილებას, — უპასუხა ფუკომ.

მაგრამ აქავე დაარღვია თავისი პირობა, მოუჭირა რა ხელები, ლიქეს ნაზ თითებს, რომლის მღელვარება ამჟღავნებდა მის გრძნობას, და სთქვა ნაზი უდიერობით, რომელიც ემჩნევათ, როდესაც გრძნობენ, რომ იმათი გამბედაობა მოუწონებლობის გარეშე იმყოფება.

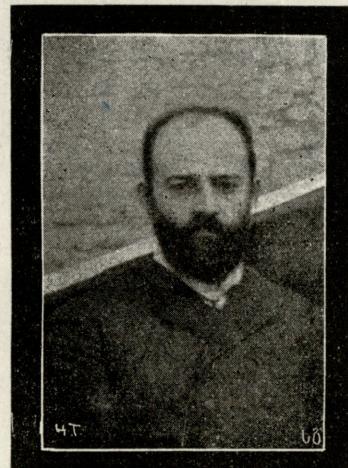
— თუ თქვენ ეხლავე მეუბნებით უარს, ეს იმის ნიშანია, რომ თქვენ შესაძლებლად მიგაჩნიათ თანხმობა შემდეგ ში... თქვენ ყოყმანობთ, მაგრამ მეორე მხრათ თქვენი ყოყმანობა მიბადავს შიშს...

როდესაც კაცი მაინცა და მაინც ახალგაზდა არ არის მისთვის ძნელია ასეთი მღელვარების გადატანა! ამ სიტყვებით მან მიუთითა თავის თმაზე, რომელშიაც ორმოც წელს აქა იქ უკვე ვერცხლის სიმები გება. ქალბატონ ლიქეს, შეეძლო მის შავ თვალებში წაეკითხა საყვედური კაცისა, რომელიც უკვე შეუდგა თავის ხვედრ ამ ქვეუნის ბელიერების აწონადანსა, და რომელიც გრძნობს, რომ დაკარგული სიხალული — უზღველია.

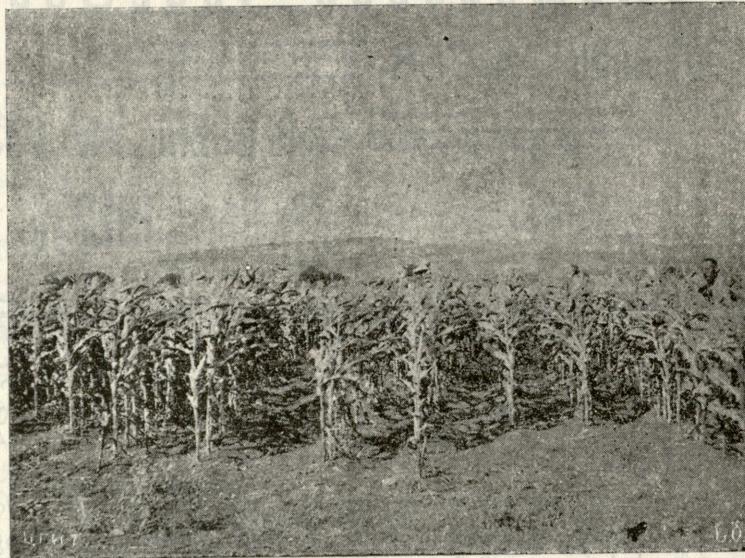
— ღია, — განაგრძო მან, — მე უცდი თქვენ გადაწყვეტილებას, და იმდენ ხანს, რამდენიც თქვენ გენებებათ, თუმცა ასეთი ლოდინი ძლიერ სამძიმო იქნება ჩემი გება. ქალბატონ ლიქეს, შეეძლო მის წამება. მე ვალებდ ძალას გადატანობა უკელავერი, თუ კი მეცოდინება, რომ დადგება დღე, როდესაც ჩემ ეჭვს ბოლო მოღებება... თქვენვე დანიშნეთ, კატრინ დღე, დაე, გიაროს იმდენმა ხანმა, რამდენიც საჭიროა. სიტყვას გაძლევთ მოგაგონოთ ეს წინადალება. თუმცა ჩემი გონება მხალარ და მის ფიქრს ექნება შეცყრობილი... ხომ ჰერდავთ, როდესაც იმის თქვენი მეტებები ვარ... თქვენი მხრით თქვენც გადატანობა იყავით გულკეთილი... დამინიშნეთ დღე, როდის მოცემთ პასუხს?

— კარგი, — წარმოსთქვა უარესად შეშფოთებულმა ქ-ნბალევემ, — ჯერ სრულიად გათავდეს გლოვის ვალა — მაშინ გიანსხულებთ... რარა ადრე; და რადგანაც ამბობთ, მე გიყვარების გართ, შეასრულეთ ჩვენი სიტყვა... ეხლავე.... ნულარ დამატოთ ძალას. —

ფუკომ იგრძნო, რომ ქ-ნი ლიქე მართალი, იყო; იგი შეასრულებს პასუხის შესახებ დაპირებას, მაგრამ სინდისის

ခေါ်နောက်၊ ပရာနတ္ထမ

მანქანით დათესილი სიმინდი.

ქენჯნა მომავალზე ოცნებობის ნებას არ მისცემს მაშინ, როდესაც საკმაოა მხოლოდ საჩიტური ჩატევა, რათა ძაბებმა მაშინვე მოაგონონ წარსული. ამიტომ ფუკო დაემორჩილდა ქალის წინადადებას, მხოლოდ წინდაწინვე წაართვა მას განუსაზღვრელობის იმედი. გამოითვალია დღე(3).

— မာများစာတမ်း ဦး ဘန်္ဂုံး ပုဂ္ဂနိုင် ဒေသရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးခွဲခဲ့၊ အောက်ဆုံး အုပ်စုပါ၏

კატრინმა თავი დაპხარა, ორივე დადუმდნენ. სწორედ თუ-
თხმეტ აპრილს, ოცდა ორი თვის წინად მიიცალა პიერ ლი-
შე. ჩილდენტში მოხდა დასაფლავება და ამავე ბინიდან გამოი-
ტანეს კუბო განსცენებულის გვარით. შეყვარებულმა ფუკომ
ვერ შემაგრა თავი ასეთ გამთანგარიშებისაგან, და მხოლოდ
მაშინ იგრძნო მათი სისასტიკე, როდესაც დაინახა, რა შთაბე-
ჭდილება იქმნია ამ სიტყვებმა ქვრივზე. რა გაეწყობა! საქმე
ის არის, რომ ნიცვალებულს უკვე მაშინ ღალატობენ, როდე-
საც სიცოცხლეს განაგრძობენ! „მე ხომ
შენი მეგობარი ვიყავი? შენ ხომ ჩემი
მეუღლე იყავი?“ მიუბედავად მათი უბი-
წოებისა მის სიცოცხლის დროს, ასეთი
საყვედლურით შეეძლო მიემართა ორივესა-
თვის შეუგნებელ მკაცრი მოგონებით
უეცრად გამოწვეულ ქმრის აჩრდილს.
მაგრამ იგი უკვე აღარ არსებობს; ფუკომ
გამოსთქმა და ქალმაც მოასმინა სიყვარუ-
ლის წინადადებანი, რომელთა მიღება,
რასაკვირველია, არაფერ ცუდს არ შეი-
ცავდა. შემდეგ, აქ აღარ მყოფი, უფრო
შორეული გახდება, უფრო ღრმად ჩა-
ინთქმება მუდმივობის უფსკრულში!..

ექვსმა კვირამ განვლო. ჲშთაბეჭდილე-
ბა მოჩვენებისა, რომელიც თთქოს კუბო-
დან აღსდგა, რათა დააშოროს ერთმა-
ნეთს თავისი წინანდელი მეგობარი და
ცოლი, აღარ უწამლავდა მათ შეხვედრის
სიამოვნებას. ასეთი შეხვედრა კი ყოველ-
დღე მეორცხოდა; უორენი ფრთხილად იქცეოდა; სიყვარულზე
გადაკვრით ლაპარაკის ნებასაც კი არ აძლევდა თავს, არ განუ-
მეორებია თავისი იმედები. მან საჭიროდა სცნო თუთხმეტ
აპრილამდე რამდენიმე დღით პარიზიდან წასვლა, რათა ჭ-ნ-
ლიეს სინილასის უმხილებლად შესძლებოდა ამ წლის თავზე
თავის ბავშვების მამის—საფლავზე მოხსენიება. არაფერმა იხ-
უნდა შეაშფლოთოს მისი წყარი სევდა, გარდა რომელიც ეგრე-
არა ჰეგის ქმრის გარდაცვლის გამო მწუხარებით შეძრწუნე-
ბა!

თექვსმეტ აპრილს ქ-ნბა ლიუემ ფუკოსაგან მიიღო მოკლე ბარათი, რომლითაც ატყობინებდა, რომ იგი დაბრუნდა პარიზს და ხვალ ეწვევა მას. კატრინმა რამდენჯერმე გადიკითხა ჯერ კიდევ თავდაჭრილად დაწერილი ბარათი. სტრიქონებს შორის კი მისი ცისფერი თვალები, ცხადად ხელავლენ მუდამ კრძალვით და გზებით გამოოქმულ მუდარას! მან უნდა

ბურალ, შეიძლება თავისტვისაც გასაოცარ მოძრაობით,—მინ-
ტანა ტუჩებაც ფუკოს შეხებით გაცოცხლებული ქალალდ
რა ხმა მაორა წარმოსთქვა:

— დაახ, მე ვეტრივი მას „კი“-ს! მე მივიღებ მის წინადა-
დებას.

მაშ რად იყო იგი ჩივილებეტს დილით ეგრე აღეყრვებული? რა მოხდა მას შევდეგ რაც ბაგენი მისნი შეეხენ ფუკოს ბარათს? სად დაეყრდნო იგი სასთუმალს და იცქირებოდა წინ, სივრცეში სევდით სავსე თვალებით, რომელთა შინაც უკვე არარ მოსჩანდა იმედების ნაპერზეალი?

ლის მიერ მოტანილი ტანსაცმელიკ თით-
ქოს ხელს უწყობდა მომავალ ბეჭნიერე-
ბაზე ფიქრებს.
მაშ რად შეიცავდა ნისლი მის სახეს
რაც დრო გადიოდა უფრო და უფრო?
რად წარიტაცა იგი ფიქრებმა და რად იგ-
ვიანებდა საწოლიდან ადგომს, —თითქოს
შიშობდა, რომ დამდგარ დღე ში ჩამალუ-
ოთა რაოც უწნობი მოქარა?

1

არ გაუმშილა მას, რომ მისი უფროსი ვაჟი, შარლი, რამდენიმე თვე უბადავს სამწუხარო ეჭვებს. ვაეს არასდროს არ უბრნია დედასთან უორუ ფუკოს შესახებ. უკანასკნელი წელი"-ობით ელაპარაკებოდა თავის ხელში გაზღილ ჭაბუქს, როგორც იმის პატარა ძმას,—რენეს და უმცროს დას ელევანტაშვილი მაგრამ მაშინ როდესაც ხუთი წლის ბავშვი და ათი წლის ვონა, გარდაცვლილ შეგობრის სიყვარულს მთელი, იმათი ლოვანობის უსაფერ, გულუბრყვილობით უპასუხებდნენ, უკესმეტი წლის შარლი რაღაც მიუწდომელ, მტრულ თავ-კერილობას იჩენდა; ამას კი ფუკო, ალბად, ვერ ამჩნევდა. იქით ბოლო ხანებში მან გააორკეცა მზრუნველი ყურადღია ფერმკრთალ ჩემ ჭაბუკისამზი. ქ-ნ ლისეს არ გამოეპარა რომ ფუკომ გამოიცვალა მოპყრობა მისი უფროსი ვაჟი-მი. ამისათვის იგი მაილობელი იყო მისი, მაგრამ მეორე ით დედობრივი ინსტიქტი არ ატყუებდა მას. ამ ბრწყინვა-

ლე აპრილის დილას, გულში უკვე გადაწყვეტილ ნიშნობის დღეს, იგი ლრმად და შეფიქრდა საკითხს, რომელიც დიდი ხანია აწუხებდა მას: რანაირად ეტყვის შვილს, ფუკოზე გათხოვების განზრახვას? და როგორ მიიღებს შვილი ამ ამბაცს?

„გულახდით უნდა მომელაპარაკნა მასთან ამ ექვსი კვირის განვალობაში, უნდა მომეტზადებინა შესაფერი ნიადაგი... ვერ გავგედე... ისე ჰგავს თავის მამას!.. იმის მუნკუფნის დროს გაცტუნებულად, დამბლა დაცემულივითა ვგრძნობ თავს... ამ დროს კი უორუ მართალია“.

მას კარგად ესმოდა, რომ უკვარდა მომავალი მეორე ქმარი, როდესაც ფიქრში სახელს უწოდებდა მას. დიახ, მას უკვარდა უორუ, — მაგრამ ერთნაირი, ცალ-გვერდა სიყვარულით, რომელიც, სამწუხაროდ, უკლაზე უფრო მწვავეა! ასეთი სიყვარული საკმაოდ ძლიერია, რათა ადამიანში ტანჯვა გამოიწვიოს; როდესაც საჭიროა მისი ჩამალვა, მაგრამ არც ისე ლონიერია, რომ თავისი ალისებური სიფიცინით გაანადგუროს ყოველნაირი დაბრკოლება.

„დიახ, უორუ მართალია, — განაგრძობდა ფიქრს ქ-ნი ლიუე. — მე ჩემი ცხოვრების განახლების უფლება მაქვს, ხომ არაფრეს უშავებ მას, ვინც უკვე აღარ არსებობს? არაფრეს ვაკლებ იმისაგან ჩემთვის დატოვებულ ბავშვებს, რადგანაც უორუსაც უყვარს ისინი... პატარები პერძნობენ მას მთელი თავისი გულუბრყვილობით. შარლიც შეიგნებს ამას, როდესაც დროთა განვლით კარგად ჩაუფიქრდება სიქმე. ეხლა იგი უწყალოდ შეუბრალებელია; მას ჰერია, რომ შეიძლება მირინცვა, თუ კაცი მხოლოდ წარსულს მიაჩერდება.. მე კი—არ შემიძლიან!.. ახ, რად არ მოველაპარაკე მას გუშინ?.. მაგრამ ჩემ წავედით სასაფლაოზე, მოვრთეთ ყვავილებით მამა მისის საფლავი. როგორ უკვარდა იგი შარლის!.. და მართლაც, როგორ უეცრად დავაშკაცდა“...

ქ-ნ ლიუეს ცხადად წარმოუდგა გარდაკვლილი ქრისტიანის სასიკვდილო საოცელი. საკმარისი იყო კარგების გაღება, რათა მეორე თახეში დანარჩენი უფროსი ვაჟი, ორი დანარჩენი მატონ ნაოჭი, რომელიც ვერ წაშალა ორი წლის განვლამ; მასში მაგრდებოდა გადაწყვეტილება, რომლის გამოც ადრე მომწიფდა მისი ნორჩი სული. მის ბაგეთ აღარ ამზიარულებდა უდარდელი მიმილი; აღარ იცინდა მისი ხნის ყმაწვილებით. ალბად მამის სასიკვდილო სარეცელთან თავის თავს აღთქმა მისცა, რომელიც გასაგებარს ხდიდა იმის საოცარ ბეჭითობას სწავლაში და ძალადატანებულ გულმოდგინებას საქმეში.

სენ-ლუის ლიცეიში, სადაც სწავლობდა შარლი, თან და თან უახლოვდებოდა საუკეთესო მოწაფეებს. უეპველია მას პირობა დაედვა თავის თავისი სათვის, ჯავახისათვის, გაოდაცვლილ მფარველის მაგიერობა გაეწია, ამიერიდან დაობლებულ კერის სათვეში ჩამდგარიყო: განა შესაძლებელია არ აძეგერდეს დელის გული შვილის ასეთი კეთილშობილური გრძნობების დანახვით? ქ-ნი ლიუე უნებლივებ შემობდა უცხო კაცის უჯანის შათავეში დაშვებას, როდესაც იგონებდა თავის ჭირმშოს ვაჟ-

კაცურ გამბედაობას. საბოლოოდ გადაწყვეტის წინამორბედ წუთებში იგი ებრძოდა ამ შიშ...

— თუ მართლა ასეთია შარლის აზრი, რითი შეუშლის იმის გეგმების შესრულებას საყვარელ აღამიანის ჩენენ ოჯახში შემოსვლა? ხომ ძმისა და დის გულისათვის სკულილობს იგი ეგრე დამოუკიდებელ ერთეულად გახდომას? მაშასადამე მას ისიც უნდა ესმოდეს, რომ მათ დახმარება ესაკიროებათ. მაგრამ როდესაც ვაძლევ მათ მეორე მამას უორუის სახით, ეს ხომ მათივე დახმარებაა ცხოვრებაში?.. კმარა ყოველი მალე დაბრუნდება კოლლეჯიდან, იგი ჩევულებრივ მოინდომებს ჩემს კოცნას. მაშინ მე მოველაპარაკები მას. ვაძლევ ჩემ თავს სიტყვას მოველაპარაკო...

ორმოც და თთი წუთის შემდეგ იქნება აქ შარლი, რომელიც კოლლეჯიდან თერთმეტის ნახევარზე გამოდის. კიდევ ოთხი საათი—და განვდება უორუ ფუკოც. როგორც მუდმივ ხდება ხოლმე სულიერ მღელვარების დროს, ქ-ნ ლიუეს ვერ მოესვენა ერთ ალაგას, უნდოდა მცირე სამუშაოთი გაერთო თავი, უსაყვედურა თავს ზარმაცობისათვის და ისეთი სიჩქარით დაიწყო ჩატამა, თითქოს უსათუოდ ძნელი საქმე ელოდა. გადიკიდა კისერზე საათის ძეწვეტი და იბევდა სამაჯურებს, რომელიც ორი წლის განმავლობაში არ გაეკვეთებინა, — როდესაც მოისმა კარების რახუნი...

გული შეეკუმშა. ეს არის ის, ვისაც უყურებს როგორც თავის მსაჯულს. ამ დროს კი დამნაშავე არ იყო მის წინაშე!..

ეს მართლაც შარლი იყო. იგი ოთახში შემოსვლისათანავე თითქოს განცვიფრებული შეჩერდა კარის ზღრუბლთან.

— რა მოგივიდა? ჰერთხმა მას, შვილის სახის ერთბაშად შეცვლით შეშინებულმა ქ-ნმა ლიშემ.

— არაფერი, — უპასუხა მან, — მე მხოლოდ გამიკვირდა... მე ისე შევეჩვიე თქვენ სამგლოვიარო ტანისამოს... მაგრამ მართლა... ჩენენ მგლოვიარება დასრულდა...

დედამ უნებლივებ გადახდა თავის გარდაცემას ვეებერთელა სარკეში. მან დაინახა თავის სილუეტი ნაზ ლია ნაცრისფერ ეგრე უხდებოდა მის ქერა თმის ნაკვთებს. ვაჟს, პირიქით, შეენარჩუნებინა დედის ტანისამოსიდან ძლიერ განსხვავებული სამგლოვიარო ძაძები. ქ-ნ ლიუეს ხმას კანკალი ეტყობოდა, როდესაც ლაპარაკის სხვა თემაზე გადასვლას შეეცადა.

— კაცყოფილი ხარ მასწავლებლით დღეს? როგორ ჩაიარა გაკვეთილმა?

და თან ეუბნებოდა თავის თავს!

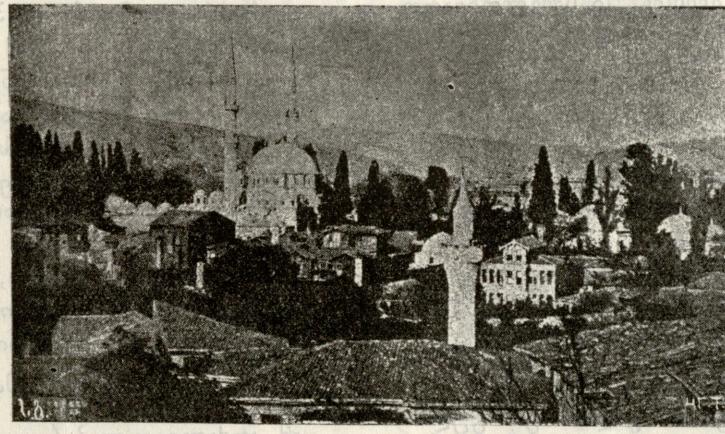
„ცოტა ხანს კიდევ დავიცდი, ძლიერ ააღელვა ჩემმა ტანისამოსმა... საუზმის შემდეგ კიდევ მოვასწრებ მოლაპარეკებას!“

III

უველაზე შემაძრწუნებელი ისაა, რომ ასეთი ოჯახური ტრაგედიები ხდება ჩევულებრივ სანიადაგო ზრუნვის მიმდინარეობის დროს, ერთგვარ ჩევულ გარემოებაში, რომელიც ბურუუზულ ცხოვრების შინაგან აზრის დედა ძალგვია!

თუმცა ვექილს მშვენივრად ჰერთა წაყვანილი საქმე და სიკვდილის შემდეგ თვალსაჩინო ქონება დაუტოვა დაობლე-

გალვანების ომის გამო.

ოსმალეთის ახლი სატახტო ქალაქი ბრუსა (მცირე აზიაში).

ოსმალების ციხის აღება ბულგარების მიერ ადრიანიპოლითან.

ტანისამოსში, რომელიც ეგრე უხდებოდა მის ქერა თმის ნაკვთებს. ვაჟს, პირიქით, შეენარჩუნებინა დედის ტანისამოსიდან ძლიერ განსხვავებული სამგლოვიარო ძაძები. ქ-ნ ლიუეს ხმას კანკალი ეტყობოდა, როდესაც ლაპარაკის სხვა თემაზე გადასვლას შეეცადა.

— კაცყოფილი ხარ მასწავლებლით დღეს? როგორ ჩაიარა გაკვეთილმა?

და თან ეუბნებოდა თავის თავს!

„ცოტა ხანს კიდევ დავიცდი, ძლიერ ააღელვა ჩემმა ტანისამოსმა... საუზმის შემდეგ კიდევ მოვასწრებ მოლაპარეკებას!“

ბულ ოჯახს, მაგრამ ქ-ნი ლიქ დაქვრიცების შემდეგ ისევ მე-ტოლიურად განაგრძობდა ოჯახის საშეების კეთებას, რო-გორც უცვლესი დროიდან მიღებულია საფრანგეთის საზო-გადოების საშუალო კლასებში.

მას თავიდან არ სცილდებოდა წინამორბედი ფიქრი შეილთან მოლაპარაკებისა. მაგრამ, გამოვიდა თუ არა საწოლ თახაიდან, ჩვეულებისამებრ იწყო თახაიდან თახაში გადავსლა, ყველაზე სინჯვა, თან ასწორებდა ფარდების ნა-ძებს. უყურებდა მორწყულიყ თუ არა მცენარეები და სხვა.

ამ რიგად მივიდა სასადილო თახამდის, სადაც მოსამსა-ხურე სუფრის გაშლას ათავებდა. ბ-ნ ლიქეს გარდაცვალების შემდეგ ორი წლის განმავლობაში მისი ადგილი მაგიდასთან მუდამ დაუკავშელი რჩებოდა.

თავდაპირველად ამაში გამოიხატა ბუნებრივი მოწიწება გარდაცვალებულის ხსოვნისამდი; შემდეგ კი სამგლოვიარო სიმბოლო ჩვეულებად გადაიქცა, რადგანაც ქვრივი ახლო ნა-თესავების მეტს თითქმის აღარავის იღებდა.

ქ-ნმა ლიქემ ერთხელ, როდესაც მოუხდა რამდენიმე მე-გობრის მოწვევა, შოისურვა ამ ჩვეულების დარღვევა, მაგრამ სწორედ შარლი წინააღმდეგა მის განხილავას. დანიშნულ დღის წინ, როდესაც უნდა მომხდარიყო ეს მეგობრული სადილი, თითონ მან დაილაპარაკა ამს შესახებ; ამ რიგად გამოამჟღავ-ნა ის, რაც მუდამ იკყრობდა მის აზრს.

— რა კაყოფილი იქნებოდა ხვალ საბრალო მამა,— მას ისე უყვარდა თავისი მეგობრები!.. მაგრამ მე დარწმუნებული ვა, ის იქიდან ჰეხდას, რომ ჩვენ არ ვეხებით მის ადგილს და ეს, ალბათ, ცოტათი ანუგეშებს მას. გამოდის ისე, თითქოს მას არ მიუტოვებივართ.

დედამ არავერი არ უპასუხა, მაგრამ შვილის ერთგულმა მზრუნველობამ ისიც წააქვთა: მან არ ისარგებლა შემთხვევით, რათა მოესპონ ჩვეულება, რომელიც მოწმობდა გადაქარბე-ბულ მწუხარებას, მაშინ როდესაც არ ეთანხმებოდა ქ-ნ ლი-შეს გრძნობებს. მან უბრძანა, რომ ადგილი დაუკავშირდი დარჩენილიყ ამ პირველ წვეულების დროს. რაღა უნდა ექ-ნა მას შემდეგ? რა მიზეზით უნდა დაეგრძვია ეს ჩვეულება, რომელიც უფრო და უფრო სათაყვანო ხდებოდა ვაჟისათვის, ხოლო—უფრო და უფრო სატანჯველი დედისათვის, რომე-ლიც ამჩენედა უორუ ფუკოს სიყვარულს? მაგრამ ამ დილით, იმის დანიშნის სულ ლამდენიმე საათის წინ, რომელიც რო-გორცა სხანს საბოლოოდ გადასწყვიტა, თეთრ სტოლსაფარ-თან მიღმეული სავარებლის დანახვა პირდაპირ ფრზიკურად შეუძლებელი გახდა მისთვის. დალაგებული თეთრშები, ცარიე-ლი იდგილით იქ, სადაც განსვენებული იჯდა ხოლმე, მუჯურ საყვედურად ეჩვენებოდა მას, უეცრად იგრძნო ის ძალა, რო-მლის გამოჩენაც შალე დასკირდება შვილის საყვედურისაგან თავის დასაცემლად. თითქმის ანგარიშ მიუცემელ ძალის მომა-ტების სიმძაფრეში, რომელიც ზნებრივ მოვლენათა სფერა-ში სხეულის რეფლექტორულ მოძრაობას ეთანაბრება, მან უბრძანა მოსამსახურეს:

— ლუი, ნუღარ დასდგამთ შემდეგში ამ სავარებლს სა-სადილო მაგიდასთან. აქ იდგმება M-IIe მონერონის სკამი.

უბრძანა რა ეს, სწრაფად გავიდა თახაიდან, როგორც ადამიანი, რომელმაც დაბოლოს მიიღო საჭირო, თუმცა და სატანჯველი გადაწყვეტილება.

ნახევარი საათის შემდეგ ქ-ნი ლიქე კვლავ შემოვიდა სა-სადილო თახაში. მას თან ახლდნენ: გადია—M-IIe მონერონი, ელენე რენე და შარლი.

რა გამოიხატება იმის სახეზე, როდესაც დაინახავს ამ პა-ტარა ცვლილებას, რომლის მოხდენაც გაპერდა დედამ? პა-ტარა—მაგრამ შედეგებით საშიში!.. ეს შესახლია ეპილოგი-სა, რომელიც დასრულებს ქ-ნ ლიქეს ქვრიობას.

დედამ ისე რჩად იგრძნო ეს რომ განვებ ჩამორჩა უკან და აკნკალებული ხელებით დაუწყო ფერება პატარა რენეს შევენიერ თმის კულულებს, შარლი შექერდა. იგი უც-ქერის მაგიდა; გადახედავს დედას; უეცრად გაფითრდა, შემ-დეგ სახე აენთო.

ქ-ნ ლიქეს სახე აენთო განცემულებით, როდესაც ზაინა-ხა, რომ ქაბუკი გამორთა ადგილისაკენ, რომელიც ოდესლაც მამას ეკუთხოდა. იგი ვერა ჰედებოს განუმეოროს ვაჟს ის, რაც უბრძანა მოახლეს, ვერ ჰედებოს შეორუ „ცვლილების“ შემწეო-ბით დასვის გადია თავის პირდაპირ—ოჯახის თავის ადგილას, რომელსაც კანონით უფროსი ვაჟი უნდა დაექციოროს.

პატარა წვრილმანი ორკეცებს დედის შეზფითებას: შარ-ლია, როდესაც ხელი მოჰკედა სკამს, რათა გაეწია ზედ დასა-ჯდომად, ზეხდა დედის განუსაზღვრელ სიყვარულით, სავსე თველებით, თველებით—სკელით, რომელიც ცვალისაც გამოსანდა (კრე-მლები სიხაზულისა და მადლობისა.

იგი აღლუვებულია მადლობით. მადლობით—რისა? იმისა რაც მას მოეჩვნა; ეპენი არ იულია სწამდველეს. ვერ ამჩენეს

მოსამსახურის განციფრებას, რომელიც გაუგებრალ მუსუამების დისახლის.

შარლი ვერ ამჩენეს, რომ სხვის „ხელსახოცა“ შლის. იგი ჰყიქრობა, რომ დედამ განგებ მისუა ეს ადგილი, ვითომც იმის ჩაქმალულ იქვენეულობის პასუხად.

კამას ვერ ახერხებს, ისე მაგრა უცემს გული, ეხუთება. სული...

დედასაც არ ძალუძს კამა. მისგნითვე გამოწვეული გაუ-გებრობა, ეჩვენება საბედისწეროდ—თითქმის განგებას ეწინააღ-მდეგებაო! მას ეშინიან, თანაც ძლიერ სურს საუზმის გათავე-ბა, რათა მოსმინოს შარლის სიტყვები, რომელთაც უკვე ცნო-ბილობის იგი, ჰყითხულობის იმის ტუჩებზე.

საუზმე გათავდა.

ჯერ არ დაუწყიათ ლაპარაკი...

ყმაწვილი უცდის სანამ გადია გაიყვანს მის დასა და ძმასა ბოლოს M-e ნინნერონი და ბავშვები გადიან.

დედა დარჩა მარტო თავის უფროს ვაჟთან. შარლი მხურ-ვალედ გადაეხვია ქ-ნ ლიქეს. ლაპარაკის დროს ცხარე ცრემ-ლები სდის, რომლის შეკავებასაც სრულიად არა ს ცდილობას: — ას, გმადლობთ, გმადლობთ.

— რისთვის? ეკითხება უბედური ქალი.

— გმადლობთ მისთვის, რომ მიბოძეთ მაგიდასთან მამის ადგილი მგლოვიარობის გათავების პირველ დღესვე... თქვენ არ იცით, როგორ გამაბეჭირებოდეთ! ას, უნდა მოგიყვე უკვე-ლაფერს გულწრფელად... უკანასკნელ ხანებში ისე გ მიშობ-დი... ას, გმადლობთ.

ამ კრალვით ლაპარაკიდან მგზნებარე „შენ“-ზე გადასვლა—ში გამოიხატა მთელი ფანატიკობა იმის მამისადმი ხსოვნის შვი-ლობრივი ერთგულებისა. შარლს ვერც კი წარმოედგინა, რომ ნუგეშობდა გაუგებრობით.

— დიალ, მე ვშიშობდი... ხომ არ გამიჯავრდები უცელა-ფერი რომ გითხრა? ეხლა ეს საზარელი მოჩვენება გაპერა!.. მე მეშინოდა, რომ შენ ხელმეორედ გათხოვდებოდი. შენ ჯერ ისევ ახალგაზრდა ხარ, ისე ლამაზი! წელს სამი ჩემი ამხანა-გის დედა გათხოვდა ხელმეორედ; მოუყანეს თავიანთ შვი-ლებს მამინაცვლები... მაგრამ, როდესაც შენ დამსვი სუ-ფრაზე იქ, იმ ადგილა—შენ პირდაპირ, მე მივხვდი, რომ შენ გამოიცანი ჩემი ფიქრები. შენ გინორდა გეთქვა ჩემთვის: „გა-გვიწიე იმის მაგიერობა შენ დას, მას, მე... უმ არ შემიძლია მაგიერობა იმისი,—ისეთი კვიანის, კეთილის, დიდულოვანის.. მაგრამ გეფიცები, ვეცდები შევასრულო უცელაფერი, რაც კი ძალმისაც“.

იმ დროს როდესაც, მუდამ თავდაჭრილი კაბუკი, მად-ლობის სიმძაფრეში თანდათან აჩენდა თავის გულის ფარულ ჩაგვრას, რომელიც აღმერთებდა მამს და საშინალო იტან-ჯებოდა მხოლოდ იმაზე ფიქრითაც კი, რომ უცხო კაცი დაი-კავებს მამის ადგილს, დედა გრძნობდა როგორ ეყინებოდა სისხლი ძარღვებში.

თუ ის დაემორჩილა ვნებას, რომელიც უორუ ფუკოში გამოიწვია იმის აღყვანებამ თუდა ათ წელში, თუ რამდენიმე წუთის შემდეგ იგი უპასუხებს იმის წინადაღებაზე თანხმობით—მაშინ სამუდამოდ უნდა ჰკრას ხელი თავის შეილის. არასო-დეს არ შეურიგდება მეორე ქმრის შემოქრას ეს გარდამეტე-ბული გრძნობიარებით აღსავს კაბუკი, რომელსაც გარდა-ცვლილი ისევ აქ მყოფად მიაჩნია.

უეცრად მოისმა ზარის წყარუნი, რომელმაც ძლიერ მია-წია თახასის კარამდე, და რომელიც ქ-ნმა ლიქემ თითქმის მხოლოდ იგრძნო. დედა სწრაფად განთავისუფლდა შვილის ხევინისაცანა.

ცოტა ხნის შემდეგ შემოვიდა მსახური და იკითხა, შეი-ძლება თუ არა ბ-ნ ფუკოს მიღება:

ქ-ნმა ლიქემ უპასუხა:

— გადაეცით ბ-ნ ფუკოს, რომ არ შემიძლია იმის მიღება და შემდეგ ბარათ გაუგზავნი.

როდესაც კაბუკი გარდა დარჩა შეილთან თვალ-ცრემ-ლიანმა ჩაიკრა გლობში ვაჟი და წარმოსთვეა:

— არა, მე არასოდეს არასოდეს, აღარ გავთხოვდები; მე არ მოვიყვანთ მეორე მამას. მე არა მსურს, რომ შენ იტან-ჯებოდე ჩემი გულისათვის.

თუმცა ქ-ნი ლიქე მთელი თავისი არსებით იტანჯებოდა, თრთოდა მთელი ტანით, მაგრამ მეორე მხრით მას არასდროს არ გამოეცა ასეთი ღრმა სიხარული. როდესაც ჩაქედა შეილს თვალებში, მან წაიკითხა მათში, რომ ქაბუკი თავისი ინსტიქტით წინადვე ეგრძნო უცელაფერი!

სოსო გოგოლაშვილი.